

Nemzetgazdasági károkat is okoz a stigmatizáció

Iskolaelhagyás, munkahely elvesztés, hajléktalanság, szenvedélybetegségek - mind-mind a diszkrimináció, a pszichoszociális fogyatékossgal élők megbélyegzésének hozadékai. A Mental Health Europe egyes tagjai által vezetett legutóbbi webináriumán az ADHD Europe és a Steunpunt GG Belgium vezetői nemcsak a stigmatizációval kapcsolatos mindennapi tapasztalataikról beszéltek, de bekerült ennek egy egészen új megközelítése is: a társadalom gazdasági vesztesége. AZ MHE egyes tagszervezeteinek bemutatkozása minden esetben edukatív is.

A stigma egy régi görög szó és a megbélyegzés átvitt jelentése, a szégyen vagy gyalázat jele. A kirekesztés, az elfordulás olyan társadalmi károkat okoz, amelyeket nem csupán az érintett visel, családtagjaik és gondozóik terheit növeli, de nemzetgazdasági szinten is komoly károkat okoz. A mentális zavarral élőkkel szemben megnyilvánuló stigmatizáció jól ismert, általános jelenség, mely bár jellegzetes eltéréseket mutathat, nem korlátozódik egyes országokra, közösségekre. Magyarországon a stigma különösen erős és maguk az orvosok is hajlamosak rá. A stigma, legyen szó annak bármely altípusáról, jelentős hatást gyakorol a pszichiátriai ellátás, gondozás sikerére és a mentális betegséggel élők életminőségére.

Nemzetközi szakirodalmi adatok alapján a mentális zavarral élők mintegy 50 százaléka tart attól, hogy betegsége miatt igazságtalan bánásmódban lesz része. Az érintettek csaknem egyharmada tapasztal mentális zavarával kapcsolatba hozható hátrányokat a munkavállalás területén, és csaknem minden ötödik beteg számol be nehézségekről a pénzintézetekkel, biztosítókkal való együttműködés terén. A betegek részéről a diszkriminációra irányuló tapasztalatok az egészségügy területén is általánosnak tekinthetők, mely a szakirodalom alapján leggyakrabban a tünetek bagatellizálásában érhető tetten. A stigmatizáció hatása ugyanakkor túlmutat az egyéni nehézségek szintjén. Országokon átívelő általános jelenség, hogy az állami fenntartású egészségügyi intézményekben a pszichiátriai ellátás fejlesztésére fajlagosan kevesebb összeget fordítanak más egészségügyi területekhez képest.

A Mental Health Europe legutóbbi webináriumán az ADHD-Europe az ADHD európai diagnosztizálásának és kezelésének helyzetéről szóló 2020-as felmérésének eredményeit is bemutatta. A felmérésre 19 európai ország 22 tagszervezete válaszolt, és azt mutatja, hogy a legutóbbi felmérésünk óta eltelt évtizedben pozitív változások történtek, de továbbra is folyamatos a kulturális „stigma” az ADHD-vel kapcsolatban, a szakemberek körében, a médiában és a nagyközönségben. Egyes tagországok még azt is megemlítik, hogy a domináns szakemberek csak pszichoanalitikus megközelítést alkalmaznak az ADHD-s gyermekek és felnőttek multimodális kezelési megközelítése helyett. Különböző nézetek léteznek az ADHD-vel -mint rendellenességgel -és annak gyógyszeres kezelésével kapcsolatban a társadalomban.

A felmérés azt mutatja, hogy a pozitív fejlemények ellenére az ideális helyzet, amelyben az ADHD-s személy ugyanolyan színvonalú ellátáshoz és gyógyszeres kezeléshez juthat, bárhol is tartózkodik az EU-ban, még mindig nagyon távol áll a valóságtól. Nyilvánvaló, hogy az ADHD-Europe tagjai közötti kutatás, támogatás és kapcsolattartás előnyös az európai ADHD közösség számára. A pszichiátriai ellátás, gondozás sikerére, és a mentális betegséggel élők életminőségére sokszor nemcsak az állapot súlyossága, hanem a betegséget kísérő megbélyegzés is jelentős hatást gyakorol.

Magyarországon az adatok szerint a lakosság 30 százalékának komoly ellenérzései vannak a mentális betegséggel élőkkel kapcsolatban. Ez az adat azonban erősen alábecsült és főleg az ADHD-re vonatkozik, ahogyan a webinárium is kifejezetten erre fókuszált.

Az ADHD betegségnek, részképességzavarnak, néha fogyatékos állapotnak tekinthető az eset súlyosságától függően. A figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar kezelése Magyarországon nem új, egyebek mellett a Semmelweis Egyetemen is szakambulancia fogadja a pácienseket.

Kun Viktória